

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14,
приміщення 182, к. 83

Вих. 270/2026 від 10.08.2026 року

Народному депутату України

КІНЗБУРСЬКИЙ В.О.

kinzburska@rada.gov.ua

Щодо зменшення регуляторного та податкового навантаження на аптечний сектор в умовах воєнного стану, перегляду наслідків постанови Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2025 року № 168 та функціонування Національного каталогу цін

Шановна Вікторіє Олександрівно!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України, Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та у Експертно-апеляційній раді з питань ліцензування при Державній регуляторній службі України, засвідчує свою повагу та звертається щодо необхідності зменшення регуляторного тиску на добросовісний бізнес та перегляду окремих чинних обмежень, які істотно ускладнюють діяльність суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану.

Повномасштабна збройна агресія суттєво змінила умови здійснення господарської діяльності в Україні. Бізнес працює в умовах руйнування інфраструктури, перебоїв з електропостачанням, ускладнення логістики, кадрового дефіциту, пошкодження та втрати майна, необхідності забезпечувати автономність об'єктів та постійного зростання операційних витрат. Особливо складними є умови роботи підприємств на прифронтових територіях та в населених пунктах, які систематично зазнають обстрілів. Незважаючи на підвищені безпекові та економічні ризики, такі підприємства продовжують працювати, зберігати робочі місця та забезпечувати населення необхідними товарами і послугами. Для фармацевтичного сектору зазначена проблематика має особливе значення.

Аптечні заклади забезпечують безперервний доступ населення до лікарських засобів, а отже, стабільність їх роботи має не лише економічне, але й безпосереднє соціальне значення. Особливо це стосується аптек у прифронтових громадах, де припинення роботи навіть одного аптечного закладу може суттєво обмежити фізичну доступність лікарських засобів для населення. При цьому в умовах війни аптечний бізнес змушений нести значний обсяг додаткових витрат на логістику, забезпечення автономного електроживлення, придбання та обслуговування генераторів і систем резервного живлення, відновлення пошкоджених приміщень та обладнання, підтримання належних умов зберігання лікарських засобів, формування необхідних товарних запасів та забезпечення персоналу. На цьому тлі особливо відчутним стає сукупний регуляторний та фіскальний тиск на фармацевтичний сектор, пов'язаний із державним регулюванням цін, встановленням граничних торговельних надбавок, функціонуванням Національного каталогу цін, чинним рівнем податкового навантаження, а також значним обсягом контрольних та адміністративних процедур.

Асоціація підтримує необхідність належного державного контролю за обігом лікарських засобів, дотриманням ліцензійних умов, якістю та безпечністю лікарських засобів, а також необхідність захисту населення від необґрунтованого зростання цін. Разом з тим державне регулювання має бути пропорційним поставленій меті та не створювати для добросовісного бізнесу надмірного фінансового й адміністративного навантаження, особливо в умовах, коли суб'єкти господарювання одночасно змушені самотійно долати економічні наслідки воєнних дій.

Окремої уваги потребують наслідки застосування чинної моделі державного регулювання цін на лікарські засоби, зокрема змін, запроваджених постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2025 року № 168, функціонування Національного каталогу цін та встановлених обмежень оптових і роздрібних торговельних надбавок. Фактично аптечний заклад сьогодні працює в умовах, коли значна частина його витрат формується ринком і постійно зростає, а можливість врахувати відповідне зростання у торговельній націнці нормативно обмежена. Особливо гостро така диспропорція проявляється на прифронтових територіях, де витрати на доставку лікарських засобів, забезпечення енергетичної автономності, персонал, безперервність роботи та збереження майна є об'єктивно вищими. При цьому чинний механізм регулювання не забезпечує належної диференціації залежно від реальних умов діяльності аптечного закладу.

На наше переконання, забезпечення доступності лікарських засобів не повинно зводитися виключно до адміністративного обмеження торговельної націнки. Доступність лікарських засобів має щонайменше дві складові: цінову доступність препарату для пацієнта та його фізичну доступність, тобто наявність необхідного лікарського засобу й аптечного закладу, у якому пацієнт може його отримати. Якщо модель державного регулювання не дозволяє суб'єкту господарювання покривати об'єктивно необхідні витрати, у довгостроковій перспективі це створює ризик скорочення аптечної інфраструктури. Для прифронтових та малих громад такий наслідок є особливо критичним.

У зв'язку з цим вважаємо доцільним переглянути сам підхід до регулювання, відійшовши від максимально широкого застосування адміністративних обмежень та зосередивши державне регулювання передусім у тих сегментах, де існує обґрунтована необхідність посиленого захисту суспільного інтересу.

Зокрема, вважаємо обґрунтованим збереження державного регулювання цін та торговельних надбавок щодо соціально важливих категорій лікарських засобів, насамперед препаратів, що включені до програм реімбурсації, зокрема програми «Доступні ліки», інсулінів, а також лікарських засобів, вартість яких повністю або частково відшкодовується за рахунок державних коштів. Саме щодо таких категорій держава має прямий соціальний та фінансовий інтерес у забезпеченні максимальної доступності препаратів для пацієнта. Щодо інших лікарських засобів вважаємо доцільним переглянути існуючі обмеження оптових та роздрібних торговельних надбавок та надати учасникам фармацевтичного ринку можливість встановлювати економічно обґрунтовану націнку, достатню для покриття фактичних витрат, пов'язаних із забезпеченням обігу лікарського засобу.

Такий підхід не означає повної відмови держави від нагляду за ціноутворенням. Йдеться про дерегуляцію там, де жорстке адміністративне регулювання не є об'єктивно необхідним, одночасно зі збереженням дієвих механізмів контролю за недобросовісними практиками та захистом найбільш соціально чутливих категорій лікарських засобів. Більше того, вважаємо, що подальша державна політика у цій сфері має ґрунтуватися на чіткому розмежуванні добросовісного бізнесу та суб'єктів, діяльність яких містить реальні ознаки порушення законодавства.

Додаткові контрольні, звітні та адміністративні процедури, які однаковою мірою покладаються на всіх учасників ринку незалежно від історії їх діяльності та ступеня ризику, створюють значні непродуктивні витрати для підприємств, які належним чином виконують вимоги законодавства. Саме тому вважаємо доцільним ширше застосовувати ризик-орієнтований підхід до державного контролю, за якого основна увага контролюючих органів зосереджується на суб'єктах та операціях з підвищеним ризиком, а добросовісний бізнес із належною історією дотримання вимог законодавства не зазнає необґрунтованого адміністративного навантаження.

Особливий підхід має застосовуватися до підприємств, які продовжують діяльність на прифронтових територіях. Для них дерегуляція та зменшення адміністративного навантаження є не питанням створення більш комфортних умов ведення бізнесу, а одним із інструментів збереження економічної присутності підприємств у громадах, що постійно зазнають наслідків війни.

У зв'язку з викладеним просимо Вас сприяти опрацюванню таких пропозицій:

1. Зменшити надмірний регуляторний та адміністративний тиск на добросовісний бізнес, у тому числі шляхом перегляду контрольних, звітних та інших процедур, які створюють для суб'єктів господарювання додаткове фінансове й організаційне навантаження без відповідного позитивного ефекту для держави та споживачів.

2. Посилити застосування ризик-орієнтованого підходу при здійсненні державного нагляду (контролю), зосередивши контрольні заходи насамперед на суб'єктах із підвищеним ступенем ризику та фактах, що свідчать про можливі порушення, із одночасним зменшенням адміністративного навантаження на добросовісних учасників ринку.

3. У межах подальшої дерегуляції переглянути чинні обмеження оптових та роздрібних торговельних надбавок на лікарські засоби, зберігши посилене державне регулювання насамперед щодо соціально важливих категорій препаратів.

4. Зберегти державне регулювання щодо лікарських засобів, включених до програм реімбурсації, зокрема програми «Доступні ліки», інсулінів та інших препаратів, вартість яких повністю або частково відшкодовується державою.

5. Щодо інших лікарських засобів надати учасникам аптечного ринку можливість формувати економічно обґрунтовану торговельну націнку, яка дозволить покривати об'єктивні витрати, пов'язані з логістикою, оплатою праці, енергозабезпеченням, орендою, належним зберіганням лікарських засобів, виконанням ліцензійних вимог та іншими необхідними складовими діяльності.

6. Ініціювати комплексний перегляд наслідків застосування постанови Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2025 року № 168 та чинної моделі функціонування Національного каталогу цін з урахуванням не лише показників кінцевої вартості лікарських засобів, а й впливу відповідного регулювання на економічну стійкість аптечного сектору, конкуренцію та фізичну доступність ліків для населення.

7. При перегляді регуляторних механізмів окремо врахувати умови діяльності аптечних закладів на прифронтових територіях, де об'єктивний рівень операційних витрат та ризиків істотно перевищує звичайні умови здійснення господарської діяльності.

8. Розглянути можливість запровадження тимчасових податкових послаблень для суб'єктів господарювання аптечного сектору, які продовжують діяльність на прифронтових та деокупованих територіях, зокрема щодо податку на прибуток та єдиного соціального внеску, з урахуванням об'єктивного зростання їхніх операційних витрат в умовах воєнного стану.

Переконані, що зменшення регуляторного тиску на добросовісний бізнес не означає послаблення державного контролю. Йдеться про його концентрацію саме там, де він необхідний, усунення надмірних та економічно необґрунтованих обмежень і створення таких умов, за яких суб'єкти господарювання, що дотримуються законодавства, матимуть можливість продовжувати роботу навіть у надзвичайно складних умовах воєнного стану.

Для фармацевтичного сектору це питання безпосередньо пов'язане із забезпеченням інтересів пацієнтів. Економічно спроможна аптечна інфраструктура є необхідною передумовою реальної доступності лікарських засобів.

У зв'язку з цим просимо Вас сприяти подальшому опрацюванню зазначених пропозицій у межах повноважень Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики та їх обговоренню з Кабінетом Міністрів України, Міністерством охорони здоров'я України, іншими заінтересованими органами державної влади та представниками професійної фармацевтичної спільноти.

**З повагою,
Голова Організації,
Голова Правління Організації**

Олена ОМЕЛЬЧУК